

2

Aile Sağlığının Geliştirilmesi

Doç. Dr. Saime EROL
Arş. Gör. Ayşe SEZER

GİRİŞ

Aile Kavramı

Aile kavramının ülkelere ve kültürlere göre değişen tanımı ve işlevleri olmakla birlikte tüm toplumlarda önemli bir sosyal birimdir ve toplumun en temel ünitesidir. 1968 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen tanıma göre aile; kan, yasa ve evlilik yolu ile birbirleri ile belirli derecede akrabalıklar edinen hane üyelerinden meydana gelen topluluktur (Erci, 2009; Kim Godwin and Bomar, 2014)

Aile, yapısal ve fonksiyonel örgütlenmiş açık bir sistemdir ve toplumun en küçük birimidir. Diğer sistemlerde olduğu gibi bu yapıyı oluşturan alt birimlerde herhangi bir bozulma, yetersizlik sistemin tümünü dolayısıyla ile toplumu etkileyecektir. Aile dışında toplumsal sistemdeki değişimler, olumsuzluklar ailenin yapısal işlevlerini etkileyecektir. Bu nedenle; sağlıklı toplumun hedefi her zaman aileyi temel almak durumundadır (Kim Godwin and Bomar, 2014).

Aileler, hastalıktan korunma, sağlığı koruma ve geliştirme, rol model olma, öz bakım davranışlarını geliştirme ve öğretme, akut ve kronik hastalıklarda bakım konusunda önemli rollere sahiptirler. Ailenin sağlığa ilişkin en önemli özelliklerden biri de küçük yaşlardan itibaren üyelerine sağlığa ilişkin tutum ve davranışları aktararak sağlığı geliştirici davranışları öğretmektir (Kim Godwin and Bomar 2014). Günümüzde sağlık bakım sisteminde aile, sağlık ekibinin önemli üyeleri olarak kabul edilmektedir. Aileye sunulan hizmetlerin amacına ulaşması ve yararlı olabilmesi için, aile yapısının, fonksiyonlarının, süreçlerinin ve rollerinin bilinmesi gerekir. Sağlık profesyonelleri ailelerin farklı kültürlere, değerlere ve yapıya sahip olduğunun farkında olmalı, ailelerin sağlık ihtiyaçlarını karşılama, sağlığı zararlı etkenleri azaltma ve başa çıkma becerilerini

geliştirme, sağlıklı davranış biçimleri geliştirme gibi konularda aileler ile işbirliği yaparak onlara yardım etmelidir (Kaakine, Harmon Hanson & Birenbaum, 2006; Erci, 2009).

Aile Sağlığı

Aile sağlığı, "aile sisteminin fiziksel, sosyal, kültürel, biyolojik, psikolojik ve spiritüel faktörlerini içeren iyi oluş halindeki dinamik değişimdir" şeklinde tanımlanmıştır (Kaakinen, Harmon Hanson and Birenbaum, 2006). Bu tanım, bütüncül bir yaklaşım ile ailenin sağlık bakım fonksiyonunu, etkileşimlerini ve aile yaşantılarının tüm alanlarını kapsar. Aile sağlığı, aile üyelerinden birinde hastalık/sakatlığın yokluğu yada aile dinamiklerinde disfoksiyon olmayışından daha fazlasıdır. Sağlıklı bir ailede esenlik duygusu vardır. Ailenin sağlık bakım fonksiyonları arasında beslenme, dinlenme, iletişim, uyku, problem çözme, cinsellik, stresle başa çıkma, boş zamanlar değerlendirme, spirüality, hastalıkların bakımı, sağlığı koruma ve geliştirme, aile üyelerinin emosyonel sağlığı yer almaktadır (Kim Godwin and Bomar, 2014).

Sağlıklı ailenin özellikleri

- Bireyleri kişilik gelişimini tamamlamış, kendilerinden hoşnut, kendine güvenen, yaratıcı ve üretkendir.
- Aile tüm üyelerini destekler ve onaylar.
- Diğer insanlara saygı duymayı öğretir ve değerine inandırır.
- Aile bireyleri sorumluluk duygusuna sahiptirler.
- Eğlence ve mizah duygularına sahiptirler.
- Boş zamanlarını birlikte geçirirler.
- Aile üyeleri arasında karşılıklı güven, sevgi, dürüstlük ve içtenlik vardır.
- Belirli geleneklere ve dini törenlere sahiptirler.
- Bir dini inancı paylaşırlar.

KAYNAKLAR

1. Brooks EM: Use of family-centered nursing process with culturally diverse clients. In: Stone SC, McGuire SL, Eisti DG, (eds). *Comprehensive Community Health Nursing Family Aggregate and Community Practice*, Amerika, Mosby, 2002, p.253-295.
2. Bullock K: Family social support. In Bomar PJ, (ed). *Promoting health in families: Application of research and theory to nursing practice*, 3rd ed, Philadelphia: WB Saunders, 2004, p.142-162.
3. Christensen P: The health promotion family: a conceptual framework for future research. *Social Science and Medicine*, 59; 377-387, 200.
4. Crawford J, Tarko MA: Family communication. In Bomar PJ, (ed). *Promoting health in families: Application of research and theory to nursing practice*, 3rd ed, Philadelphia: WB Saunders, 2004, p.162-187.
5. Edelman CL, Mandle CL, Kudzma EC, (eds): *Health Promotion Throughout the Life span*. Canada, Mosby, 2014, p.149-172.
6. Erci (2009): Aile sağlığı hemşireliği, (ed): *.Halk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Göktaş Yayıncılık, 2009, p.41-51.
7. Lynn, Mandle C: Health promotion and family. In Edelman CL, Mandle CL, (eds). *Health promotion throughout the lifespan*, 5th ed, London: Mosby, 2001, p. 169- 196, 2002.
8. Gordon M (ed): *Manual of Nursing Diagnosis*, Twelfth Edition, Canada, Jones and Bartlett Publishers, 2010, p.21-25.
9. Heitman LK: Social support and cardiovascular health promotion in families. *Journal of Cardiovascular Nursing*, 19; 86-91, 2004.
10. Kaakine JR, Harmon Hanson SM, Birenbaum LK: Family development and family nursing assessment. In Stenhope M, Lancaster J, (eds). *Foundations of Nursing in the Community*. Philadelphia: Davis Company, 2006, p.321-339.
11. Kim Godwin YS, Bomar PJ: Family health promotion, Kaakine JR, Coehlo DP, Steele R, Tabacco A, Harmon Hanson SM, (eds). *Family Health Care Nursing, Theory, Practice and Research*, Fifth ed, Philadelphia: Davis Company, 2014, p.205-234.
12. Leininger M: Cultural care diversity and universality theory and evolution of ethn nursing method, Leininger M, McFarland M, (eds). *Culture Care Diversity And Universality: A Worldwide Nursing Theory*. 2nd ed, New York: Jones and Bartlett Publishers, 2006, p.1-43.
13. McGoldrick M, Giordano J, Garcia Preto N (eds): Overview: Ethnicity and family therapy. In: *Ethnicity And Family Therapy*, New York, Guilford Press, 2005, p.1-30.
14. Meyer, MG, Toborg MA, Denham SA, Mande MJ: Cultural perspectives concerning adolescent use of tobacco and alcohol in the Appalachian mountain region. *Journal of Rural Health*, 24; 67-74, 2008.
15. Moriarty PH, Wagner LD: Family rituals that provide meaning for single-parent families. *Journal of Family Nursing*, 10; 190-210, 2004.
16. Özvarış ŞB: Sağlığı geliştirme ve sağlık eğitimi: Güler Ç, Akın L (editörler). *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*, Cilt 3, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2012, s.1676-753.
17. Tanyi RA: Spirituality and family nursing: Spiritual assessment and interventions for families. *Journal of Advanced Nursing*, 53; 287-294, 2006.
18. Warner Robbins CG, Bomar PJ: Family spirituality and religion. In: Bomar PJ (ed). *Promoting Health In Families: Applying Research And Theory To Nursing Practice*, 3rd ed, Philadelphia, WB Saunders, 2004, 187-222.
19. Wuest J, Ford Gilboe M, Merritt Gray M, Bernman H: Intrusion: The central problem for family health promotion among children and mothers after leaving an abusive partner. *Qualitative Health Research*, 13; 597-622, 2003.